

MOGUĆNOSTI PRISTUPA SLUŽBENIM PUBLIKACIJAMA I DRŽAVNIM INFORMACIJAMA

THE ACCESSIBILITY TO OFFICIAL PUBLICATIONS AND GOVERNMENT-RELATED INFORMATION ON THE WEB

Irena Pilaš

Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb
ipilas@nsk.hr

Sažetak

Službene publikacije i državne informacije izrađuju i izdaju državna tijela i agencije u okviru svoje osnovne djelatnosti. Cilj im je informiranje građana o svom djelovanju i radu, čime se ostvaruje njihovo osnovno demokratsko pravo na dostupnost informacija.

Službene su publikacije informacijski izuzetno vrijedni izvori, koji tematski obuhvaćaju vrlo mnogo područja, a danas se javljaju na različitim medijima – od klasičnih, tiskanih publikacija i mikrooblika do elektroničkih publikacija na internetu ili u CD-ROM bazama podataka.

U radu su prikazani primjeri web-stranica koje donose informacije o službenim publikacijama Republike Hrvatske te drugih zemalja i međunarodnih udruženja, te opisane mogućnosti pristupa i uvjeti njihova korištenja.

Ključne riječi: službene publikacije, državne informacije, depozitarne knjižnice, službena glasila, internet

Summary

Official publications and government-related information are written and published by state-owned institutions and agencies as part of their basic activities. Their aim is to inform the citizens about their activities, thus exercising the people's basic democratic right to information accessibility.

Official publications are very important sources of information which thematically cover a great number of various fields, and are nowadays available in a variety of formats, ranging from classical, printed publications and microforms to electronic publications on the internet or CD-ROM databases.

The paper presents examples of web pages giving information about official publications of some institutions in Croatia, as well as in other countries and international associations, describing various possibilities of access to the information and the terms of their usage.

Keywords: official publications, government-related information, depository libraries, official publications, internet

Uvod

Danas su službene publikacije i državne informacije u velikom broju prisutne na mrežnim stranicama, postajući na taj način dostupnima širokom krugu korisnika. Osnivaju se digitalne zbirke pri međunarodnim organizacijama i udruženjima te vladama gotovo svih zemalja u svijetu, koje pružaju uvid u sadržaje o njihovom ustroju, strukturama i djelatnostima, odlukama i politici koju provode. Naravno, postoje velike razlike u sadržaju, količini i obliku informacija koje su dostupne potencijalnim korisnicima.

Da bismo lakše pratili veliku raznovrsnost oblika u kojima se službene publikacije i državne informacije javljaju, navest će se dvije definicije pojma službena publikacija.

Definicija objavljena u publikaciji *IFLA Journal* 1982. godine glasi: "Službena je publikacija bilo koji dokument, tiskan i umnožen kojim drugim reprografskim postupkom, što ga izdaje organizacija koja se može smatrati službenim tijelom, a koji je dostupan i izvan tog tijela." U toj se definiciji nalazi i objašnjenje što se može smatrati državnim tijelom.

U Zakonu o knjižnicama (Narodne novine, 105(1997)), u članku 39, stavak 3 pojam službena publikacija definiran je na sljedeći način: "Službenim publikacijama u smislu ovog Zakona smatraju se one publikacije što ih izdaju tijela državne vlasti, odnosno tijela lokalne samouprave i uprave kao svoja službena izdanja."

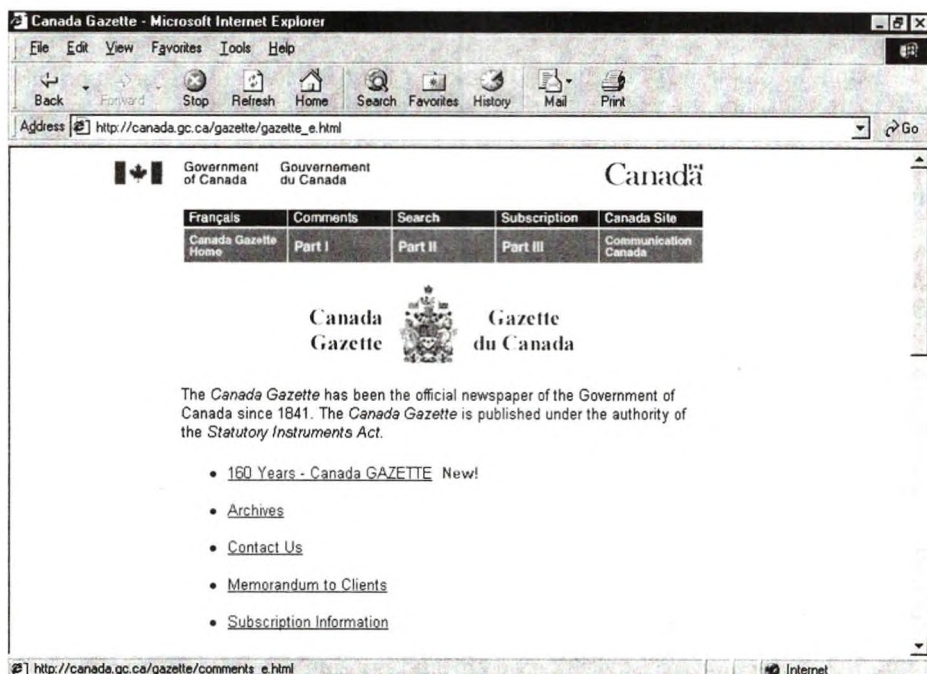
Definicija navedena u Zakonu o knjižnicama u skladu je s IFLA-inom definicijom da se službene publikacije određuju prema nakladniku, bez obzira na temu ili sadržaj.

U ovom će se radu prikazati službene web-stranice i mogućnosti pristupa službenim glasilima pojedinih zemalja i međunarodnih organizacija i udruženja. Prvi dio rada govori o službenim publikacijama Kanade, Sjedinjenih Američkih Država, Australije, Europske unije i dr. U navedenim primjerima vidjet ćemo da je gotovo čitava nakladnička proizvodnja tih zemalja stavljena korisnicima na raspolaganje putem interneta. U drugom dijelu rada bit će riječi o hrvatskim službenim publikacijama na webu.

Kanadske službene publikacije

Osnovne informacije o Kanadi, o državnom ustroju, ministarstvima i državnim službama te o kanadskim službenim izvorima informacija mogu se dobiti na mrežnoj stranici <http://canada.gc.ca>. Parlamentarne publikacije nalaze se na web-adresi <http://www.parl.gc.ca/>.

Gotovo sve kanadske službene publikacije dostupne su na internetu, a objavljuju se na engleskom i francuskom jeziku. Službeno glasilo *Canada Gazette* dostupno je korisnicima u cjelovitom obliku u html i pdf formatu (Slika 1).

Slika 1. Canada Gazette / Gazette du Canada: http://canada.gc.ca/gazette/gazette_e.html

Kanadski savezni depozitarni program (Depository Service Program: DSP) osnovan je još davne 1927. godine s osnovnom zadaćom da službene publikacije koje izdaje kanadska vlada učini dostupnima građanima. Prema današnjoj procjeni, čak 92% građana Kanade vrlo jednostavno može koristiti publikacije koje raspačava DSP. Podaci o njegovu djelovanju, katalozi i kazala dostupni su na adresi <http://dsp-psd.pwgsc.ca>.

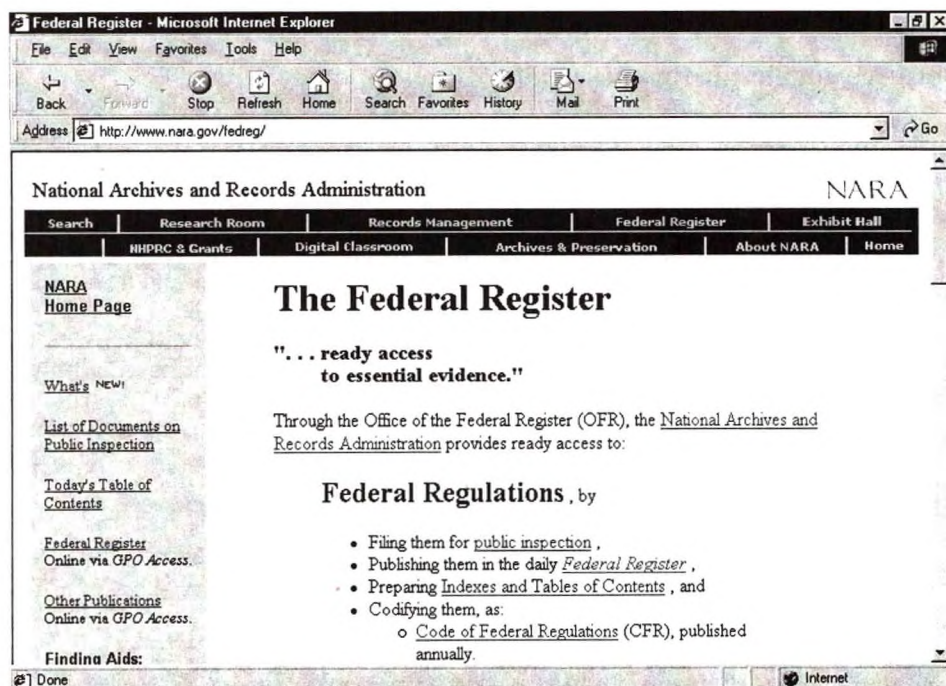
Na području Kanade osnovano je i 1.370 depozitarnih knjižnica u kojima se mogu koristiti službene publikacije. Još preko 100 knjižnica u svijetu djeluje kao depozitarne knjižnice kanadskih službenih publikacija. Jedna je od njih i Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu.

Službene publikacije Sjedinjenih Američkih Država

U Sjedinjenim Američkim Državama postoji tradicija izlaženja službenih publikacija i državnih informacija. Još je krajem 19. stoljeća donijet Program depozitarnih knjižnica za državne publikacije i osnovana prva mreža depozitarnih knjižnica. Zakon o tisku iz 1895. godine uskladio je već postojeće zakone o tiskanju i raspačavanju javnih dokumenata. Tada je osnovan i Vladin ured za nakladničku djelatnost (Government Printing Office: GPO) koji djeluje i danas. Na web-adresi

<http://www.access.gpo.gov/> dostupni su podaci o američkim službenim publikacijama i njihovim nakladnicima, te omogućeno pretraživanje online kataloga i brojnih kazala.

Službeno glasilo *Federal Register*, kao i brojna druga izdanja, npr., The United States Government Manual, dostupni su u cjelovitom obliku na web-stranicama Nacionalnog arhiva (National Archives and Record Administration: NARA): <http://www.nara.gov/> (Slika 2).

Slika 2. The Federal Register: <http://www.nara.gov/fedreg/>

Kako bi se postigla što veća dostupnost službenih publikacija, osnovana je i razvijena mreža depozitarnih knjižnica. Danas u SAD-u djeluje 1.337 depozitarnih knjižnica, a nalaze se pod okriljem Federalnoga depozitarnoga knjižničnog programa (Federal Depository Library Program: FDLP) koji djeluje od 1813. godine. Treba napomenuti da više od 150 knjižnica američkih pravnih fakulteta ulazi u sastav federalnih depozitarnih knjižnica.

Za pretraživanje američkih službenih publikacija mogu biti korisne sljedeće adrese:

- U.S.govsearch: <http://usgovsearch.northernlight.com>
- GovBot Database of U.S. Government Web Site: <http://edencs.umass.edu>
- White House Virtual Library Search Engine: <http://www.whitehouse.gov>
- Thomas-Legislative Information on the Internet: <http://thomas.loc.gov>
- FindLaw Internet Legal Annuce: <http://www.findlaw.com>

Australske službene publikacije

Australske službene publikacije bile su među prvima dostupne na internetu. To su vrlo dobro izrađene mrežne stranice s portalima koji donose brojne informacije i jednostavno se pretražuju. Australske službene publikacije mogu se, npr., pronaći na web-adresama:

<http://www.fed.gov.au>, <http://australia.gov.au> i <http://www.ads.gov.au/extranet>.

Službene publikacije Europske unije

Informacije o Europskoj uniji najlakše je potražiti na web-stranici glavnoga službenog poslužitelja Europa (<http://europa.eu.int>). Većina informacija na poslužitelju u cjelovitom je obliku, a pristup je besplatan, što je posve u skladu s politikom Europske unije da informacije o pravima i obvezama građana budu što brže i jednostavnije dostupne. I državljani ostalih zemalja, koje nisu članice EU-a, omogućen je pristup velikom broju informacija i dokumenata u elektroničkom obliku.

Web-stranice poslužitelja Europa osuvremenjuju se dnevno, što je ujedno i velika prednost informacija na internetu u odnosu na izvore na drugim medijima. Informacije koje se nalaze na poslužitelju mogu se pretraživati na 11 službenih jezika EU-a: engleskom, njemačkom, francuskom, talijanskom, španjolskom, portugalskom, švedskom, finskom, danskom, nizozemskom i grčkom.

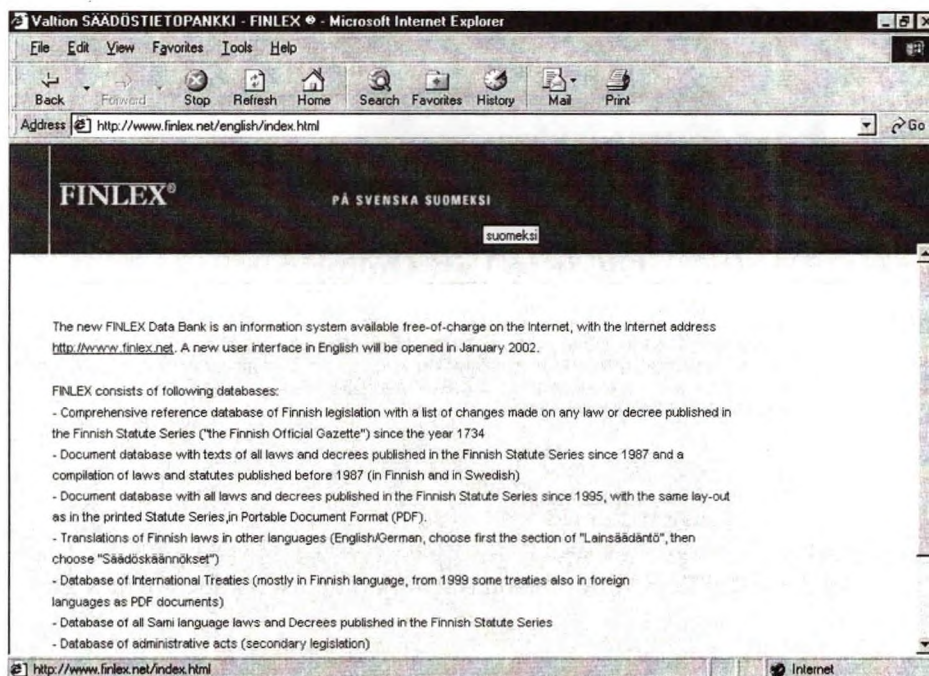
Slika 3. Official Journal: <http://europa.eu.int/eur-lex/en/index.html>

Službena glasila pojedinih europskih zemalja uglavnom nisu dostupna na internetu u cjelovitim izdanjima. Nužno je imati korisnički ulaz (*login i password*) koji se u pravilu plaća godišnjom ili polugodišnjom pretplatom.

Official Journal, službeno glasilo Europske unije, kao i cjelokupna regulativa EU-a u cijelosti su dostupni u elektroničkom obliku (Slika 3). Za pristupanje Celex bazi podataka koja donosi potpunu regulativu EU-a do sada je trebalo ispunjavati posebne uvjete tj. plaćati pretplatu. Besplatan pristup toj bazi kao i drugim bazama podataka preko portala Eur-lex imaju depozitarne knjižnice EU-a.

Službene publikacije pojedinih zemalja

Skandinavske zemlje i Velika Britanija izradile su vrsne portale kojima se omogućuje pretraživanje službenih glasila svim korisnicima bez ograničenja. Na Slici 4 prikazan je finski primjer, pretraživ na dva jezika: finskom i engleskom.

Slika 4. Finnish Official Gazette: <http://www.finlex.net>

Britanske službene publikacije i državne informacije jednostavno su pretražljive na sljedećim web-adresama: <http://hms.o.gov.uk> i <http://www.e-envoy.gov.uk>.

U nastavku, navodimo web-adrese službenih glasila još nekih europskih zemalja. Ona nisu dostupna u cjelovitom obliku tj. ne postoji mogućnost pretraživanja sadržaja, ako korisnik nije registriran.

Francuska: Journal Officiel de la Republique Francaise,
<http://djo.journal-officiel.gouv.fr>

Italija: La Gazzetta Ufficiale, <http://www.connect.it/gazzeta>

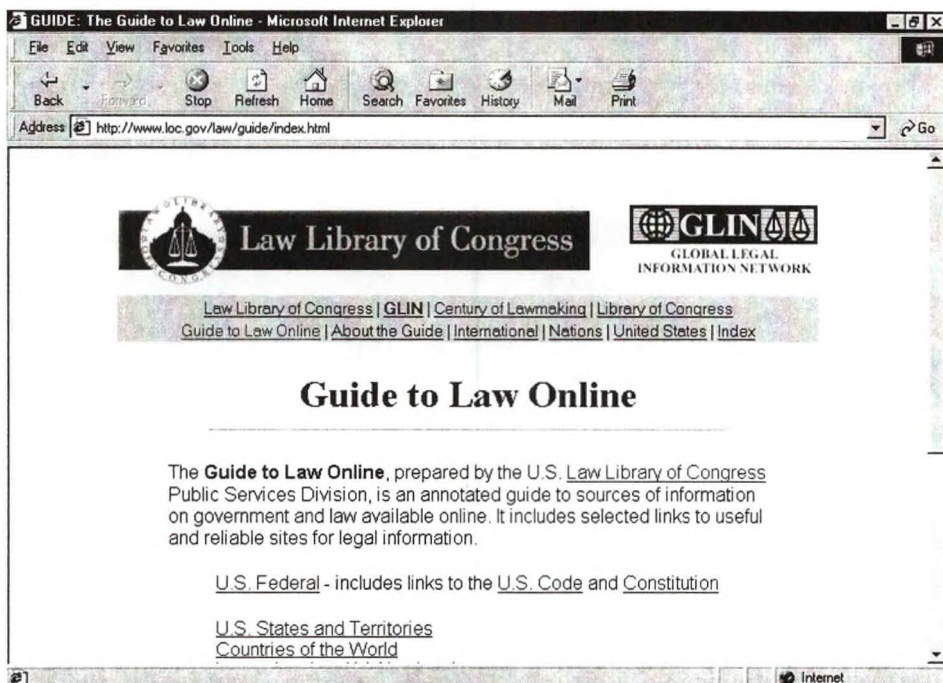
Luxemburg: Journal Officiel du Grand-Duche, <http://www.etat.lu/memorial>

Portugal: Diario da Republica Electronico, <http://www.dr.incm.pt/>

Slovenija: Uradni list Republike Slovenije, <http://www.uradni-list.si>

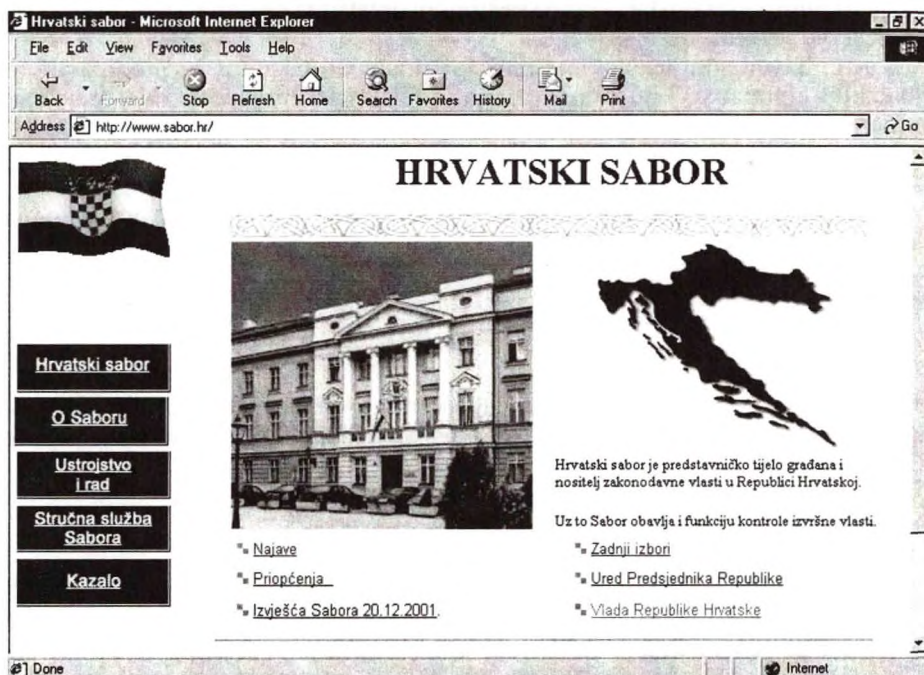
Bosna i Hercegovina: Službeni list, <http://www.sllist.ba>

Jedan od najpotpunijih izvora informacija, koji donosi podatke o ustroju i pravnoj regulativi svih zemalja svijeta, te njihovim službenim publikacijama, nalazi se na stranicama Kongresne knjižnice pod nazivom: Global Legal Information Network (Slika 5).

Slika 5. Global Legal Information Network: <http://www.loc.gov/law/glin>

Hrvatske službene publikacije

Slika 6. Hrvatski sabor: <http://www.sabor.hr>

Hrvatske službene publikacije svakim su danom sve prisutnije na webu. Iako postoji neusklađenost web-stranica i portala pojedinih ministarstava, ustanova i državnih službi, te velika razlika u kvaliteti, ipak su promjene vidljive i vjerujemo da će uskoro biti dopunjene i obogaćene kazalima i vezama. Nužno je da se uz hrvatski jezik informacije mogu koristiti i na nekome drugom jeziku, po mogućnosti engleskom.

Stranice Vlade Republike Hrvatske (<http://www.vlada.hr>) donose brojne sadržaje: Ustav RH, državni proračun, zakone, poslovnik i program. Daju se i podaci o novim projektima, npr. "Otvorena Vlada", "Hrvatska u 21. stoljeću" i sl. Može se izabrati pretraživanje na hrvatskom ili engleskom jeziku. Također se daju i poveznice na sve ustanove državne uprave.

Web-stranice Hrvatskog sabora (Slika 6) također omogućavaju potencijalnim korisnicima pretraživanje različitih sadržaja.

Službeno su glasilo Republike Hrvatske Narodne novine (<http://www.nn.hr>). One su dostupne na različitim medijima – u tiskanom obliku, na CD-ROM-u i na internetu. Pretraživanje elektroničke inačice na webu omogućeno je na dva načina – za registrirane korisnike-pretplatnike i za neregistrirane korisnike. Pretplatom se dobiva brži, jednostavniji, cjelovitiji pristup svim tekstovima objavljenim od 1990. godine. Tekstovi su razvrstani u sljedeće sadržajne cjeline: Službene objave, Međunarodni ugovori, Oglasne stranice i Moje zbirke. U Službenim objavama dostupni su tekstovi svih zakona, njihovih dopuna i izmjena, zatim uredbi,

pravilnika, rješenja itd. s kronološkim i pojmovnim kazalom. Međunarodni ugovori koje je Republika Hrvatska sklopila sa stranim državama dostupni su na hrvatskom i engleskom jeziku.

Svim navedenim tekstovima može se pristupati tj. mogu se pretraživati po tematskim cjelinama, ključnim riječima, godištima i brojevima. Neregistrirani korisnici mogu pretraživati samo po brojevima i dobiti cjelovite tekstove, bez mogućnosti pretraživanja po ključnim riječima.

Nadamo se da će bar depozitarne knjižnice službenih publikacija Republike Hrvatske dobiti za svoje korisnike besplatan pristup na cjelovito web-izdanje Narodnih novina.

LITERATURA

Brodie, N. Canadian government information on the internet. A perspective from the National Library of Canada, Ottawa, 1996. <http://www.nlc-bnc.ca/nl-news/1996/may96e/2805e.02html>.

Federal Depository Library Program Fact Sheet. <http://www.ala.org/washoff/fdlpbackground.html>.

Gnassi, B. Accesing Canadian federal information : a depository program for the twenty-first century. Bangkok : 65th IFLA Council and General Conference, 1999. <http://www.ifla.org/IV/ifla65/papers/122-083e.htm>.

Metz, J. International exchange official publications. // INSPEL 34, 2(2000), 80-89.

Powell, S. M. The U.S. Federal Depository Library Program and U.S. Government information in an electronic environment. // INSPEL 34, 2(2000), 103-114.